

Täysistunto

Perjantai 6.9.2019 klo 13.00—13.31

Täysistunto alkoi klo 13.00. Täysistunto päättyi klo 13.31.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen (13.00—13.31).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 5.9.2019 antanut hallituksen esityksen HE 16/2019 vp.

2.2. Sidonnaisuudet, VN

Eduskunnalle on saapunut Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenen sidonnaisuuksista (ministeri Kosonen) VN 3/2019 vp.

3. Lakivaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 28/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi lakivaliokunnan jäseneksi edustaja Antti Kurvisen.

4. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 29/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäseneksi edustaja Petri Honkosen.

5. Antti Kurvisen vapautuspyyntö tulevaisuusvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 6/2019 vp

Pöytäkirja PTK 28/2019 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 11.9.2019 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 11.9.2019 kello 11.

6. Lakialoite laiksi ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 3/2019 vp Veronika Honkasalo vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Avataan keskustelu. — Edustaja Honkasalo, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

13.02 **Veronika Honkasalo vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehdotan yhdessä muiden tämän lakialoitteen allekirjoittaneiden edustajien kanssa, että lakiin ehdokkaan vaalirahoituksesta lisätään vaalikohtainen kampanjakatto. Kampanjakatto koskisi kaikkia vaalikampanjan kuluja. Ehdottamani kampanjakatto olisi kunnallisvaaleissa 7 500 euroa, eduskuntavaaleissa 30 000 euroa ja europarlamenttivaaleissa 50 000 euroa. Lisäksi aloitteessa esitetään vaalirahoitusta koskevan ennakkoilmoituksen muuttamista vapaaehtoisesta pakolliseksi.

Kun kampanjoin eduskuntavaaleissa Helsingin keskustassa, ranskalainen turistiryhmä pysähtyi kohdalleni. He kyselivät uteliaina vaaleista, kampanjoinnista ja minusta. Sen jälkeen he utelivat: ”Oletko todella ihan tavallinen ihminen?” Kerroin taustastani, minkä jälkeen he totesivat yllättyneinä, ettei Ranskassa vastaava voisi koskaan olla mahdollista. Ihmettely huvitti, mutta siihen tiivistyi jotain olennaista demokratian polarisoitumisesta. Maailmalla on nykyään enemmän sääntö kuin poikkeus, että vaaleissa ehdolle asettuvat — ja varsinkin valitut — ovat eliittikoulujen koulimia, hyvin resursoituja ja ajavat hyväosaisten intressiryhmien etuja. Toistaiseksi täällä Suomen eduskunnassa kansaa ovat edustamassa tasaveroisesti duunarit, hoitajat, opettajat, opiskelijat ja poliisit siinä missä tutkijat, juristit, lääkärit ja yritysjohtajatkin. Meillä hyvin moninaisista taustoista ponnistavat ihmiset ovat voineet olla ehdolla ja nousta kansanedustajaksi. Tästä meidän on syytä olla ylpeitä. Demokratiaa ja demokraattista edustavuutta on puolustettava jatkossakin. Eduskunnan tulee edustaa kansaa kokonaisuudessaan.

Suomessakin tutkimukset kuitenkin osoittavat, että parlamentaarinen järjestelmä on eriarvoistunut ja demokraattiset osallistumismahdollisuudet ovat polarisoituneet sosioekonomisen taustan mukaan. Ehdokkaaksi asettuvat ovat kansaa paremmassa asemassa, mitä tulee työelämäasemaan ja tulotasoon. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Anteeksi. — Käydään nämä epäviralliset keskustelut käytävällä, jotta kuulemme tämän esittelyn.

Pöytäkirja PTK 28/2019 vp

Vaaleissa valitut ovat koulutetumpia ja paremmin resursoituja kuin väestö keskimäärin. Käytetty kampanjarahoitusta indikoi vahvasti läpimenomahdollisuuksia. Koulutetuimmilla ja hyväosaisilla on paremmat lähtökohdat käydä kampanjaa ja parhaimmat mahdollisuudet tulla valituksi. [Arto Satonen: Ei pidä paikkaansa!] Parlamentaarisen järjestelmän eriarvoistumisen pitäisi olla kaikkien huoli puolueustasta ja yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta. Hauras luottamus poliittista järjestelmää kohtaan kertoo turvattomuudesta ja turhautuneisuudesta. Ei ole myöskään kenenkään etu, että poliitikot ovat etäännyneitä siitä arjesta, jota suurin osa suomalaisista elää. Demokratiassa kaikilla pitää taustasta ja resursseista riippumatta olla mahdollisuus osallistua vaaleihin.

Kevään 2019 eduskuntavaaleissa valitut kansanedustajat ja varakansanedustajat ovat ilmoittaneet kampanjojensa hinnaksi keskimäärin noin 35 000 euroa. Hajonta on suurta, ja joukossa on useita jopa 100 000 euron kampanjoita. Itse asiassa siinä, missä vuonna 2015 kolme eduskuntaa valittua käytti kampanjaan yli 100 000 euroa, tämän kevään läpimenojoi-
joista jo seitsemän käytti yli 100 000 euroa. Vuonna 2015 yli 50 000 euron kampanjoita oli 53, tänä vuonna 60. Vaalikampanjoiden paisuminen on omiaan vaikuttamaan myös politiikan sisältöön. Esimerkiksi yritystukea saavat todennäköisemmin ehdokkaat, jotka ajavat politiikassaan ennen kaikkea yritysten näkökulmaa ja intressejä, [Timo Heinonen: Esimerkiksi Vapaiden valtakunta!] kun taas muunlaisilla teemoilla kampanjoivien on vaikeampaa kilpailla näkyvyydestä. Kampanjabudjettien paisuminen uhkaa johtaa demokraattisen päätösvallan luovuttamiseen rikkaimmille lahjoittajille.

Vaalirahoitus kytkeytyy myös laajemmin siihen, mitkä tahot käyttävät yhteiskunnallista valtaa. Tutkijat — Anu Kantola kollegoineen — ovat tutkineet, miten eri etujärjestöt saavat äänensä kuuluviin poliittisten päätösten valmistelussa. Elinkeinoelämän järjestöillä on erittäin vahva asema lakien valmistelussa, ja ne myös kokevat pääsevänsä vaikuttamaan [Mika Niikko: Entäs ammattijärjestöt?] päätöksentekoon. Heikommalle jäävät esimerkiksi potilasjärjestöt, yleiset kansalaisjärjestöt sekä urheilu- ja kulttuurijärjestöt.

Arvoisa puhemies! Oikeusministeriön vaali johtaja Arto Jääskeläinen otti vastikään blogikirjoituksessaan kantaa vaalikampanjoiden kustannuksiin. Jääskeläinen muistuttaa, että yhdenvertaiset mahdollisuudet asettua ehdolle ja tulla valituksi vaaleissa ovat toimivan demokratian tärkeä ominaisuus. Suomalaisessa vaalijärjestelmässä, jossa äänestäjät äänestävät suoraan ehdokasta, ehdokkaiden henkilökohtaisella vaalirahoituksella ja varallisuudella on suuri merkitys valituksi tulemisessa. Vaali johtaja Jääskeläinen kysyykin, johtaako kehitys siihen, että valituiksi voivat tulla vain varakkaat ja helposti ulkopuolista tukea saavat ehdokkaat. [Arto Satonen: Ei!] Jääskeläinen korostaa, että vaalirahoituksen korostuneella merkityksellä voi olla negatiivisia vaikutuksia kansalaisten kiinnostukseen vaaleja ja koko poliittista päätöksentekoprosessia kohtaan. Jääskeläisen mielestä kampanjakaton toteuttamista tulisikin vakavasti selvittää.

Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo vaalirahailmoituksia vaaleittain. Eduskunnan tarkastusvaliokunta totesi jo vuoden 2015 eduskuntavaaleja koskien, että nykyinen laki ehdokkaan vaalirahoituksesta ei ole onnistunut lakiin kirjatussa tavoitteessa rajoittaa vaalikampanjoiden kasvua — nykyinen vaalirahoituslakihan säädettiin vaalirahoitukseen liittyvien kohujen jälkimainingissa. Valiokunta piti selvittämisen arvoisena ehdotusta toimivasta kampanjakatosta. Tarkastusvaliokunta esitti samat huomiot myös vuoden 2017 kuntavaaleja koskien. Mutta itse asiassa kampanjakattoa esitti jo vaalirahoituslakia valmistellut vaali- ja puoluerahoituskomitea. Suuressa osassa EU-maista oli jo käytössä yläraja vaalityöhön käytettävien varojen määrälle. Ehdotus kampanjakatosta ei

Pöytäkirja PTK 28/2019 vp

kuitenkaan päätyntä lakiin asti. Tuolloin hallituksen esityksessä katsottiin, että mahdollisen kampanjakaton asettaminen olisi luontevasti hoidettavissa puolueiden välisillä sopimuksilla esimerkiksi vaalipiirikohtaisesti. Kuten tiedetään, näin ei ole tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Nykylaki mahdollistaa huomattavankin ulkopuolisen rahoituksen jäämisen näkymättömiin äänestäjän tehdessä äänestyspäätöstään. Ennakkoilmoitus vaalikampanjasta on nykyisin vapaaehtoinen. Kansalaisten luottamuksen edistämiseksi avoimuutta kampanjarahoituksesta ja ehdokkaan tukijoista tulisi lisätä. Siksi ehdotan uuden vaalikampanjan kokonaiskuluja koskevan pykälän lisäksi muutosta vaalirahoituslain ennakkoilmoitusta koskevaan pykälään. Ehdotuksen mukaan ennakkoilmoitus, joka sisältää suunnitelman vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista, muuttuisi vapaaehtoisesta pakolliseksi.

Arvoisa puhemies! Meillä poliitikoilla on vastuu demokratian puolustamisesta ja kehittämisestä. Demokratian eriarvoisuuden pysäyttäminen vaatii jatkuvaa työtä, eikä sitä ratkaista yhdellä vippaskonstillä. Yksi keino kuitenkin on puuttua paisuviin kampanjabudjetteihin ja edistää avoimuutta.

13.12 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja hyvät muut paikallaolijat! Edustaja Honkasaloa kun kuunteli, tuli tunne, että hän kyllä näkee riikan toisten silmässä mutta ei malkaa omassaan. Hän kyllä näki vahvasti sen, millä tavalla esimerkiksi yrittäjät ovat joitain ehdokkaita olleet tukemassa tai vaikuttaneet tiettyihin lainsäädäntökokonaisuuksiin, mutta hän kokonaan unohti sen, että nykyisen hallituksen hallitusohjelmaa olivat kirjoittamassa itse asiassa lobbarit ennätysmäärin. Ja kun tässä äsken kysyttiin, millä tavalla se nyt näkyy, niin se näkyy sillä tavalla, että näistä lobbareista vielä aika monet ovat tällä hetkellä ministereiden erilaisissa erityisavustajatehtävissä. [Toimi Kankaanniemi: Ja niitä riittää!] Tämä on aivan poikkeuksellista, ja tietysti puhe oli hyvin yksisilmäinen siinä mielessä.

Tästä asiasta on keskusteltu eduskuntasalissa lukuisia kertoja. Itsekin omien 12 vuoden aikana olen käyttänyt tästä useamman puheenvuoron, ja edelleen olen samaa mieltä siitä, että en kannata tällaista kategorista kampanjakattoa. Itse ehkä tänä päivänä saan julkisuutta enempi kuin silloin nuorena tullessani tänne lähes täysin tuntemattomana, kansanedustajaksi noustessani, mutta siitä huolimatta en näe sitä järkevänä, että me lähtisimme rajamaan tätä kampanjakattoja asettamalla.

Ennakkoilmoituksen muuttaminen vapaaehtoisesta pakolliseksi — se on ehkä asia, jota voidaan harkita. Mutta ehkä isoin ongelma niissäkin on se, että monet näistä ennakkoilmoituksista olivat reilusti alakanttiin tehtyjä ja varsinaiset kampanjailmoitukset sen jälkeen huomattavasti suurempia. Silloin tietysti aukeaa myös kysymys siitä, antaako se oikean, rehellisen kuvan äänestäjille vai oliko sekin yksi petetty vaalilupaus: hämättiin, että kyllä me tulemme tänne pienellä kampanjalla, ja kampanjat olivat isompia. Siksi itse suhtaudun siihenkin varauksellisesti. [Välihuuto perussuomalaisen ryhmästä] — Itse asiassa perussuomalaisen ennakkoilmoitukset ja kampanjat olivat kyllä aika hyvin tasapainossa. Siitä heille kyllä, valtaosalle, kiitosta.

Mutta sitten kun katsotaan tätä kokonaisuutta, mistä edustaja Honkasalokin puhui, niin pitäisi tietysti muistaa se, että aika paljon tässä edustaja Honkasalon edustamassa salin vasemmassa laidassa saadaan ilmaisia vaaliautoja — ammattiyhdistysliikkeiden autot olivat monilla käytössä — saadaan ilmaista työvoimaa, ammattiyhdistysten soppatykit ovat käytössä. On lukuisa määrä tällaista erilaista toimintaa ja kampanjantekoa, mikä ei näy näissä

Pöytäkirja PTK 28/2019 vp

ilmoituksissa, vaikka itse asiassa pitäisi näkyä. Sinne pitäisi laittaa rahallinen arvo tai edes tieto siitä. Näin muuten omassa ilmoituksessani lukee: kun olin saanut vaaliauton, niin siellä lukee, että olen saanut sen, ja lukee se, mistä se on tullut. Näin sen pitäisi näkyä.

Mutta sitten tulemme tähän suurimpaan asiaan. Ylekin uutisoi ja teki ohjelman ”Vaalirahaa ja salarahaa”, ja tulemme siihen, että salin vasen laita sai massiivisen kampanjan nimeksi Vapaiden valtakunta. SAK:n liitot tukivat tätä kampanjaa 1,4 miljoonalla eurolla: [Oikealta: Oho!] AKT, JHL, PAM, Sähköliitto ja Teollisuusliitto. [Ben Zyskowicz: Missä se katto silloin oli?] 1,5 miljoonalla he tekivät merkittävän vaalikampanjan, jonka kohde ja tavoite oli nimenomaan se, mitä he hakivat vaaleissa. Sen jälkeen he tulivat kirjoittamaan heidän puolestaan vielä hallitusohjelman ja istuivat vielä avustajien penkeille.

Arvoisa puhemies! Itse en kannata sellaista järjestelmää, että me asetamme kampanjakaton yksittäisille ehdokkaille ja luomme tällaisen vasemmistolaisen salarahakampanjajärjestelmän, että meille syntyy uusia järjestelmiä, missä luodaan erilaisia kampanjoita. Siellä on kampanjat, joissa kerätään miljoona sinne, toinen tänne. Itse asiassa aika harvoilla tällaisia verovapaita miljoonia on edes saatavissa. Nämä salarahat eivät muuten näy missään yksittäisten ehdokkaiden kampanjoissa, esimerkiksi tämän Vapaiden valtakunnan kautta.

Arvoisa puhemies! Sen sijaan itse toivoisin, että tiukemmin puututtaisiin siihen, että viime vaaleissakin vaali-ilmoituksista löytyi selkeitä vaalirahalainsäädännön rikkomuksia. Jos vaalirahan maksimisummaksi on asetettu 6 000, niin en ymmärrä, että meidän järjestelmässämme voi kuitenkin vastaanottaa 39 000 euroa vaalirahaa saamatta siitä minkäänlaista rangaistusta, joutumatta siitä mihinkään vastuuseen, tai että rikotaan räikeällä tavalla säätiölakia: säätiö antaa 10 000 euroa, vaikka laissa lukee selkeästi, että 6 000 euroa on maksimi, ja tyytyväisenä raha otetaan vastaan.

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole aivan niin yksiselitteinen asia kuin edustaja Honkasalo antoi ymmärtää.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Asiasta halutaan nähtävästi käydä debatti. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

13.18 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin puheenvuorossani toin esille, tätä kampanjakattoa ovat todella esittäneet lukuisat eri tahot. Ilmeisesti sitten edustaja Heinosen mielestä muun muassa oikeusministeriön vaalijohtaja Arto Jääskeläinen kuuluu näihin vasemmistolaisiin — mitäs se oli, salarahajoukkueeseen — [Ben Zyskowicz: Saiko hänkin Vapaiden valtakunnalta rahaa?] ja niin kuin nostin esille, tarkastusvaliokuntakin on moneen otteeseen nostanut tämän esille. Tämä ei ole mikään vasemmistolaisen liikkeen idea, vaan tätä on kannatettu ihan yli puoluerajojen ja tästä on myös kansainvälistä keskustelua käynnissä. Eli sinänsä toivoisin, että kun kritisoidaan asiaa, niin kritisoidaisiin sitten ihan sitä todellista asiaa. Esimerkiksi oma taustani on tutkijana ja olen koko urani tehnyt pätkätutkijana, ja hauras on yhteys ay-liikkeeseen: en ole sieltä mittavia tukisummia saanut. Jotenkin on ehkä hämärtynyt todellisuus, missä monet vasemmistolaisetkin elävät tänä päivänä.

13.19 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En tietenkään tarkoittanut enkä edes niin sanonut kuin Honkasalo halusi itse ymmärtää, mutta halusin kuvata sitä problematiikkaa, mikä siinä on, jos me asetamme tällaisen tiukan katon. Jä-

Pöytäkirja PTK 28/2019 vp

tin äsken kertomatta kokonaan kaiken muun julkisuuden, mitä pelkästään politiikan ulkopuolelta saattaa tulla: Tanssii tähtien kanssa, erilaiset viihdeohjelmat, [Kimmo Kiljunen: Minkäs puolueen edustajia siellä yleensä on?] erilaiset mainoskampanjat, missä voidaan näkyä, tai sitten ihan esimerkkinä se, että itse olen saanut vaikkapa tiettyjä mainostaulupaikkoja vaikkapa navetanseinästä. Välttämättä kaikki eivät sellaisia saa, ja he ostavat sen paikan silloin Clear Channelilta tai joltain muulta mainospaikalta. Minun mielestäni ei pidä tehdä sellaista järjestelmää, että vain ne, joilla on SAK:n taikka ammattijärjestöjen taikka vaikkapa maanomistajien taikka jonkun muun tuki takana, pystyvät kampanjoita tekemään, vaan annetaan reilut pelisäännöt ja valvotaan niitä, ettei tällaisia [Puhemies koputtaa] säätiölain ja muiden rikkomuksia enää tapahdu.

13.20 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Honkasalon käyttämä puheenvuoro ja esitys on mitä kannatettavin. Olen itse silloin, kun vaalilaista puhuttiin ja äänestettiin, ollut suuruusluokaltaan tuon noin 30 000 euron katon kannalla koskien eduskuntavaaleja.

Minua harmittaa älyllisesti, jossain määrin moraalisestikin, tämä keskustelu, joka nyt näin käynnistyy: On masentavaa, että tämä voitaisiin niin kuin ohjelmoida. Salin oikealta laidalta tuodaan aina tällainen sekapaketti tähän keskusteluun, kun se tavallaan iso kysymys liittyy kampanjakattoon. Sitten kaiken huipentumana edustaja Heinonen aloittaa puheensa, että hallitusohjelmaa olivat kirjoittamassa lobbarit. Minä olin osaaminen, sivistys ja innovaatiot -työryhmän toinen pääneuvottelija. Me teimme kimpassa sen hallitusohjelmatekstin, mikä siellä oli, [Oikealta: Ohhoh! — Timo Heinonen: Keitä siinä kimpassa oli?] niin että alkää nyt, alkää nyt jatkako tuollaista ihan palturia tämmöisestä, että jotkut lobbarit mukamas [Puhemies koputtaa] kirjoittaisivat hallitusohjelmia. [Puhemies: Aika!] Mitä te kehtaatte? [Puhemies: Edustaja Gustafsson, aika!]

13.22 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mukava kuulla, että sosiaalidemokraatit tätä nähtävästi kannattavat, ja itse henkilökohtaisesti kannatan ja olen aina kannattanut kampanjakattoa ja pakollista ennakkoilmoitusta, jonka olen aina myös tehnyt. Ihan viittaa siihen, että esimerkiksi ministeri Rinne ja teidän eduskuntaryhmänne puheenjohtaja Lindtman käyttävät ilmoituksensa mukaan 0 euroa näihin vaaleihin ja esimerkiksi Antti Rinteellä on 62 000 euroa tämä kampanja, niin että he varmaan eivät välttämättä ole niin ilahtuneita, mutta valitettavasti he eivät ole täällä nyt kertomassa ajatuksiinsa tämän suhteen. Esimerkiksi itse pääsääntöisesti toimin omilla rahoillani ja tavallisena ihmisenä. Ymmärrän, että Timo Heinonen kokoomuksesta tätä vastustaa: kun hänen vaalirahailmoitustansa katsoo, niin hän panostaa muutaman tuhat euroa omia rahoja ja yhteensä sitten 89 000 ovat olleet nämä kulut, niin että sieltä tulee ulkopuolelta kaikki tuki. Että ymmärrän, että te haluatte vastustaa tätä: saatte riittävästi, [Ben Zyskowiec: Hän on hyvin suosittu ehdokas!] todella riittävästi rahaa. [Puhemies koputtaa] Hyvin lobattu.

13.23 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on aika tarpeetonta käyttää tätä lähetekeskustelua sormen heristämiseen suuntaan tai toiseen sen sijaan, että me voisimme keskustella täällä ydinasiasta, demokratian vahvistamisesta ja suomalaisten osallistumismahdollisuuksien lisäämisestä, mistä nähdäkseni tässä lakialoitteessa on kysymys. On demokratian elinehto, että monenlaisista taustoista tulevat ihmiset voivat asettua ehdolle ja myös tulla valituksi. Ja yhtä lailla demokratian ja yhteiskunnallisen

Pöytäkirja PTK 28/2019 vp

luottamuksen kannalta on keskeistä, että meillä on laaja avoimuus ja sitä kautta jokaisella kansalaisella on mahdollisuus itse arvioida niitä sidonnaisuuksia, mitä valituilla henkilöillä jo ehdolla ollessaan kenties on. Näiden tietojen tulisi olla käytettävissä kansalaisilla ja tiedotusvälineillä jo ennen vaaleja, ja sen takia ennakoilmoituksen tekemisestä tulisi ehdottomasti tehdä pakollista ja myöskin lahjoittajien nimien julkaisemisen euromääräistä rajaa tulisi laskea.

13.24 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ansiokkaasti edustajat Hyrkkö ja Meri veivät asian taas siihen, mihin se kuuluukin. Edustaja Heinonen yritti hämätä hienosti ay-liikkeellä ja heidän rahoituksellaan. Siitä voidaan käydä eri keskustelu, mutta tämän keskustelun aihe on nimenomaan se, mitä edustaja Hyrkkö sanoi: millä pystytään lisäämään demokratiaa ja myös sellaisten ihmisten parempia mahdollisuuksia osallistua vaaleihin, jotka tällä hetkellä eivät siihen kykene. Ja on edustaja Heinoselle sanottava myös, että meillä tänä toukokuussa oli käsittelyssä täällä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus puoluerahoituksen valvonnasta, ja siinä nousi esiin esimerkiksi se, että valtionavustusta saatetaan käyttää ja ohjata sellaisiin osakeyhtiöihin, jotka sitten järjestävät näitä seminaareja ja muita, jotka ovat lähellä puolueita, ja me tiedämme kyllä, minkä puolueiden lähellä esimerkiksi tällaista käytäntöä on. Eli myös se voidaan nostaa, mutta toivoisin, että keskitytään tähän asiaan, ja olen hyvin pahoillani, että edustaja Heinonen ei ole päässyt Tanssii tähtien kanssa -ohjelmaan. [Naurua]

13.25 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! On tietenkin niin, että ei pidä olla niin, että pelkästään vaalirahoituksen turvin kukaan pääsee eduskuntaan, ja on tietenkin niin, että jos vaaditaan tietty tausta siihen, että päästään etenemään poliittisella uralla, niin sekään ei ole hyvä. On kaikkien etu, että tässäkin suhteessa on mahdollisuuksien tasa-arvo.

Mielestäni on selvää, että vaalirahoituslakia pitäisi tarkistaa, pitäisi varmaan selventää niitä sääntöjä, miten rahoituksesta ilmoitetaan taikka miten ennakoilmoitus ilmoitetaan, mitä siltä vaaditaan, miten sen pitää olla koherentti myöskin varsinaisen ilmoituksen kanssa. Mutta sinänsä siinä, jos lähdetään määrittelemään tiukkoja, absoluuttisia summia, ollaan ehkä helposti hankalassa tilanteessa.

Mitä tulee kunnallisvaalirajaan, jonka ilmoititte, niin kukaan omassa kunnassani ei olisi varmaan päässyt lähellekään sitä rajaa kunnallisvaaleissa. Uudellamaalla tosin sen summan, jonka ilmoititte, varmaan moni ylitti. Eli jos meillä on sama raja vaikka Keski-Pohjanmaalla [Puhemies koputtaa] ja moninkertaisesti isommalla [Puhemies: Aika!] Uudellamaalla, niin sekin on ongelma. [Puhemies koputtaa: Aika!] Meidän pitäisi keskustella sinänsä vaalirahoituksesta, mutta ehkä se lähestymiskulma [Puhemies koputtaa] on joku toinen kuin tällaiset tiukat rajat.

13.26 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiukkojen euromäärien kirjaaminen lakiin on hiukan kyseenalaista, koska rahan reaaliarvohan muuttuu. [Kimmo Kiljunen: Sitähän voidaan indeksiin laittaa!] Jos esimerkiksi polttoaineiden verotus nousee, kampanjointikustannukset nousevat. Onko tarkoitus, että lakitekstiä muutetaan aika ajoin kulukehityksen mukaisesti?

Tässä ei huomioida myöskään vaaliipiirin hyvin erilaisia olosuhteita. Sama kulukatto joka puolella maata asettaa ehdokkaat epätasa-arvoiseen asemaan. Minä ja aloitteentekijä,

Pöytäkirja PTK 28/2019 vp

edustaja Honkasalo, olemme helsinkiläisiä. Helsingin vaalipiirin maapinta-ala on noin 215 neliökilometriä. Me pystymme kampanjoimaan vaalipiirissämme polkupyörällä tai julkisilla liikennevälineillä ja valtuutettuina vieläpä veronmaksajan piikkiin. Toisaalta Uudenmaan pinta-ala on noin 9 000 neliökilometriä.

Katsoin vuoden 2017 kunnallisvaalien ja tämän vuoden eduskuntavaalien vaalirahoitusilmoituksia ja huomasin, että nämä esitetyt kulukatot ovat varsin hyvin linjassa aloitteen tekijän omien kampanjakulujen kanssa.

13.27 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lobbari Gustafssonin puhetta oli kiinnostavaa kuunnella. Edustaja Heinosen puheenvuoro kuitenkin toi mieleen vanhan venäläisen kaskun varkaasta, joka poistuu rikospaikalta kovasti, voimakkaasti huutaen: ”Ottakaa varas kiinni!” Jäi tällainen vaikutelma tästä puheenvuorosta, joka siirsi keskustelun — kun käydään keskustelua vaalirahoituskatosta — lobbareihin, siirsi keskustelun ay-liikkeen tukeen ja niin edelleen.

Ei sen kummemmin tämä itse aloite kuin edustaja Heinonenkaan kuitenkaan kiinnittänyt huomiota siihen kaikkein tärkeimpään tekijään, joka Suomessa vaikuttaa valitsemiseen ja keskeisimpään vallankäyttöön, eli tiedotusvälineiden valtaan, median valtaan. Sen takia tämä Tanssii tähtien kanssa -kisojen mukaan ottaminen tähän keskusteluun oli avainasioita, koska tiedotusvälineet suomalaisessa edustuksellisessa demokratiassa pitkälti määrittävät sen, ketkä tullaan tänne eduskuntaan valitsemaan. Se on iso asia, kuinka sitä säädellään ja kuinka siihen vaikutetaan.

13.29 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edellisen puhujan kanssa olen samaa mieltä siinä mielessä, että kyllä tämä median valta on aika iso: jos joku ehdokas on jatkuvasti joko televisiossa tai jonkun paikallislehden tai valtakunnallisen lehden etusivulla, niin hän saa valtavasti etumatkaa sellaiseen ehdokkaaseen, joka lähtee tyhjästä, joka voi olla osaamiseltaan huomattavasti parempi kuin tämä ehdokas, joka syystä tai toisesta saa jonkunmoista mediatilaa päivästä toiseen. Otan esimerkiksi Juha Miedon. En ole aivan varma hänen äänimäärästään, kun hän oli ensimmäistä kertaa ehdolla, taisi olla 18 000 tai 16 000, mutta jos Juha Mieto olisi ollut tuntematon lihanleikkaaja vaikka Atrialla, niin en usko, että äänimäärä olisi ollut sama. Ja jos me panemme tällaisia kattoja, niin se johtaa siihen, että joku muu alkaa määrittelemään, ketkä Suomen eduskunnassa istuvat. Se voi olla joku media, se voi olla joku ammattiyhdistysliike tai joku muu, joka jatkuvasti pitää ihmistä esillä syystä tai toisesta, ja se tekee etukäteen valinnan, ketkä ovat ne valitut. Minun mielestäni vaalimainonnan tehtävä [Puhemies koputtaa] on tuoda ehdokas esille, ja ihmiset [Puhemies koputtaa] valitsevat.

13.30 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kannatan lämpimästi edustaja Honkasalon lakialoitetta sitovan kampanjakaton lisäämisestä vaalirahoituslakiin. Kampanjabudjettien paisuminen uhkaa aidosti johtaa demokraattisen päätösvallan luovuttamiseen rikkaimmille lahjoittajille. Suomessa on monenlaisia taustoja, joista ihmiset ovat voineet tulla kansanedustajaksi, ja tästä meidän kaikkien on syytä olla ylpeitä. Täällä on meitäkin, jotka emme ole lähtöisin varakkaista perheistä, vaan päinvastoin. Täällä on meitäkin, jotka emme ole olleet korkeapalkkaisissa töissä, joista voisi mittavasti säästää. Emmekä me kaikki myöskään omaa miljonääritukijoita. Itse keräsin vaalikassani rahaa myymällä tukiryhmäni itse talkoilla kutomia villasukkia, järjestämällä kirppiksiä ja saamalla

Pöytäkirja PTK 28/2019 vp

mikrolahjoituksia tukiryhmäläisiltä, muun muassa, ja erittäin tärkeässä roolissa on pitkä talkootyö ja vuosien työ ruohonjuuritasolla. Kuten Honkasalo sanoi, tutkimukset osoittavat, että parlamentaarinen järjestelmä eriarvoistuu, jos emme aseta kampanjakattoja.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: No niin, suuren valiokunnan kokousaikataulun vuoksi joudumme keskeyttämään keskustelun, mutta sitä voidaan jatkaa ensi viikolla.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 11.9.2019 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 13.31.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola